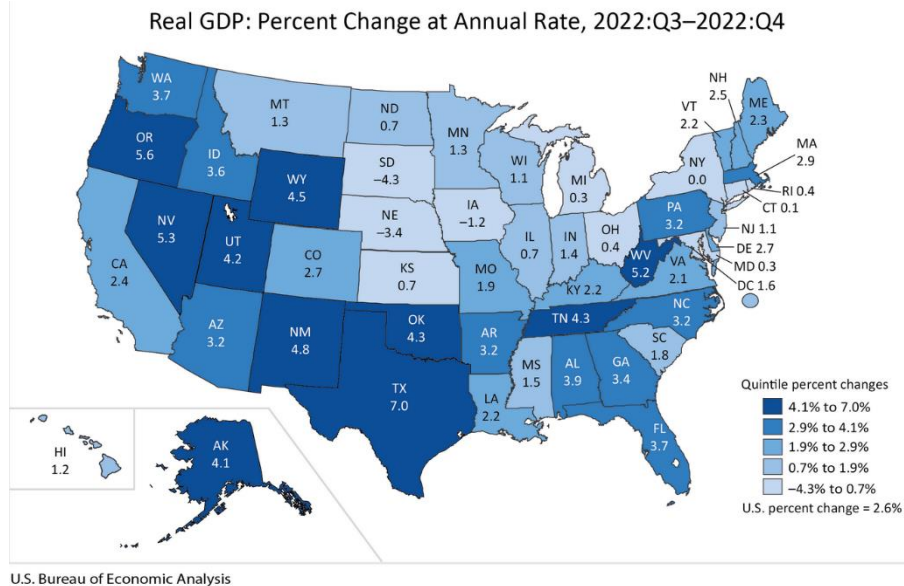

**Lietuvos Respublikos diplomatinų atstovybių JAV
AKTUALIOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ
2023 m. kovo mėn.**

Bendra ekonominė informacija	Šaltinis
<p>BVP. Kovo 31 d. JAV Ekonominės analizės biuras pavišino naujausius JAV ekonominius duomenis už 2022 m. IV ketv. ir visus 2022 m. JAV BVP 2022 m. IV ketv. augo 2,6 proc., nors pirminiai duomenys indikavo 2,9 proc. augimą. 2022 m. metinis augimas sudarė 2,1 proc. Vidaus vartojimo augimo duomenys taip pat buvo pakoreguoti: pirminiu vertinimu, vartojimas augo 2,1 proc., galutiniu – 1 proc. Gyventojų pajamos augo 48 valstijose ir Vašingtono mieste, mažėjo – Kolorado ir Naujosios Meksikos valstijose. Pajamų augimas labai nevienodas: Masačusetse pajamos augo 15,3 proc., Kolorade mažėjo 2,5 proc.</p> <p>Iliustracijoje – 2022 m. IV ketv. BVP augimas JAV valstijose.</p>	<p>Bureau of Economic Analysis CNN Business</p>
<p>Darbo rinka. Kovo 10 d. paskelbtais duomenimis, nedarbo lygis JAV siekė 3,6 proc., vasario mėn. buvo sukurta 311 tūkst. naujų darbo vietų. Darbo vietų padaugėjo laisvalaikio ir svetingumo, mažmeninės prekybos, vyriausybiname ir sveikatos apsaugos sektoriuose, darbo vietų sumažėjo informacijos, transporto ir sandėliavimo srityse.</p>	<p>Bureau of Labor Statistics</p>
<p>Infliacija. Vasario mėn. pabaigos duomenimis, per pastaruosius 12 mėn. JAV vartotojų kainų indeksas (VKI) išaugo 6 proc., o per pastarąjį mėnesį – 0,5 proc. Daugiausia prie mėnesio VKI augimo prisidėjo išlaidos būstui, maistui, pramogoms, lėktuvo bilietams, tuo tarpu energijos, automobilių ir sunkvežimių, medicininės priežiūros kainos mažėjo. Palyginimui, sausio mėn. pab. Duomenimis, 12 mėn. VKI augimas siekė 6,4 proc.</p>	<p>Bureau of Labor Statistics</p>
<p>Palūkanų normos. Kovo 22 d. JAV Federalinis rezervas (FED) paskelbė sprendimą 0,25 proc. padidinti palūkanų normas iki naujos tikslinės 4,75–5 procentų ribos – aukščiausio lygio nuo 2007 m. Tai devintasis palūkanų normų padidinimas nuo 2022 m. kovo mėn. Komentuodamas šį sprendimą FED pirmininkas J. Powell davė suprasti, kad centrinis bankas gali artėti prie palūkanų normų kėlimo ciklo pabaigos, nors ir teigė, kad kova su infliacija dar nesibaigė. Jis taip pat pripažino, kad FED komitetas svarstė galimybę pristabdyti palūkanų kėlimą dėl pastarųjų savaičių bankų krizės, tačiau galiausiai vienbalsiai pritarė sprendimui didinti palūkanų normas atsižvelgdamas į turimus duomenis apie infliaciją ir darbo rinkos stiprumą.</p>	<p>CNBC</p>

<p>JAV bankų sistema. Kovo 10-12 d. JAV žlugo du regioniniai bankai – Silicon Valley Bank (SVB) ir Signature Bank, jų kontrolę perėmė JAV Federalinė indėlių draudimo korporacija (FDIC). Krizinėje situacijoje JAV Vyriausybė ėmėsi ryžtingų veiksmų, siekdama patikinti, kad JAV bankų sistema yra stabili ir saugi. Ekspertų vertinimu, šių bankų žlugimas sisteminės įtakos JAV bankų sistemai neturi, didieji JAV bankai turi pakankamai kapitalo atlaikyti spaudimą. Kita vertus, SVB žlugimas buvo didžiausias nuo 2008 m. finansų krizės, stipriai sukrėtęs inovacijų ekosistemą, nes teikė paslaugas beveik pusei JAV technologijų ir gyvybės mokslų kompanijų. Viena svarbiausių bankų žlugimo priežasčių – sparčiai kylančios palūkanų normos.</p>	<p>Reuters Wall Street Journal</p>
<p>Būstas. Kovo mėn. JAV mažėjo būsto paskolų palūkanos: paskutinę kovo savaitę 30 metų fiksuotos būsto paskolos palūkanos vidutiniškai siekė 6,32 proc., savaitę anksčiau – 6,42 proc. Prieš metus 30 metų fiksuotos būsto paskolų palūkanos buvo 4,67 proc. Kalifornijos įstatymų leidėjai stengiasi spręsti iššūkius susijusius su prieinamo būsto trūkumais ir siūlo įstatymų projektus, kurie paskatintų statyti labiau prieinamus namus, daugiabučius, stiprintų nuomininkų teises dėl priverstinio iškraustymo. Kalifornija jau kurį laiką susiduria su dideliais iššūkiais dėl benamių ir prieinamo būsto trūkumais.</p>	<p>CNN Business LA Times</p>
<p>Technologijos, inovacijos, mokslas</p>	
<p>Finansinės paskatos. Ilinojaus valstija planuoja priversti savo universitetus, politikus ir privataus sektoriaus atstovus glaudžiau bendradarbiauti, kad galėtų pretenduoti į milijardus JAV dolerių, skirtų federalinio mokslinių tyrimų ir ekonominės plėtros programų finansavimui. Darbo grupę sudaro Ilinojaus gubernatorius J.B. Pritzker kartu su Ilinojaus universitetų vadovais, valstijos senatoriais ir kitais. Federalinės programos, įsigaliojusios priėmus tokius teisės aktus, kaip Chips Act, Infrastruktūros plėtros programa ar Infliacijos mažinimo įstatymas (IRA), numato mažiausiai 80 mlrd. USD dotacijų, skiriamų miestams, valstijoms ir regionams.</p>	<p>Chicago Business</p>
<p>Darbas iš namų. JAV korporacijos, tokios kaip „Meta Platforms Inc.“, „Amazon“, „Starbucks“, „Walt Disney“ ir kt. laikosi politikos mažinti nuotolinį darbą ir ragina savo darbuotojus grįžti į biurus, siekdami padidinti biurų užimtumą. Kai kurio kompanijos („Bloomberg LP“, „General Motors“, „Walmart“ ir kt.) dar pernai pareikalavo, kad mažiausiai 3 dienas per savaitę darbuotojai pasirodytų biure. 2023 m. pr. biuro užimtumo rodiklis (kai patalpos išnuomos, bet darbuotojai dirba iš namų) siekė ~50 proc. priešpandeminio lygio. San Francisko laisvų biuro patalpų (kai patalpos neišnuomos) statistika pasiekė rekordines aukštumas 2023 m. I ketv. ir šiuo metu siekia 29,4 proc. Prieš covid-19 pandemiją, San Francisko biuro patalpų užimtumas siekė beveik 100 proc. Šių skaičių šuolis yra vienas didžiausių per pastaruosius trejus metus ir lenkia kitus JAV miestus.</p>	<p>Bloomberg San Francisco Chronicle</p>
<p>Gyvybės mokslai. „Deerfield“ medicinos ir ligoninių įrangos gamintoja „Baxter International“ sulaukė kelių pirkėjų susidomėjimo savo biofarmacijos sprendimų verslu, kurį anksčiau šiais metais paskelbė parduodanti. Tokios įmonės kaip „Thermo Fisher Scientific“, biofarmacijos bendrovė „Celltrion“, privataus kapitalo įmonės „KKR & Co.“ ir „Carlyle Group“ susidomėjo sandoriu, kurio vertė gali siekti virš 4 mlrd. USD. „Baxter“ šiuo metu vykdo didelio masto restruktūrizavimą, mažins savo darbuotojų skaičių 5% visame pasaulyje, ketina atsisakyti inkstų priežiūros verslo grandinės, kadangi patiria milijardinių nuostolių, savo portfelyje turi nesėkmingą pirkinį (permokėjo už ligoninių lovų gamintoją „Hillrom“). Generalinis direktorius José Almeida per pastarąjį bendrovės finansinių rezultatų pristatymą investuotojams sakė besitikintis, kad parengtas naujas planas padidins bendrovės maržas ir 2023 m. sutaupys daugiau nei 300 mln. USD.</p>	<p>Chicago Business</p>
<p>Atleidimai. Silicio slėnyje toliau vyksta technologinių įmonių veiklos optimizavimas ir dalis darbuotojų yra atleidžiama. Tai paliečia sektorius nuo kompiuterinių žaidimų kūrėjų iki gyvybės mokslų įmonių. Viena žymiausių kompiuterinių žaidimų kūrėjų „Electronics</p>	<p>San Francisco Chronicle</p>

Arts“ pranešė apie 6 proc. mažinamą darbo jėgą, o gyvybės mokslų įmonė „Genentech“ atleidžia Silicio slėnyje 265 darbuotojus ir uždaro savo gamybos padalinį.	
---	--

Energetika, transportas, klimatas	
Naftos rinka. Kovo 31 d. duomenimis, žaliavinės naftos ateities sandoriai JAV nuo metų pradžios buvo sumažėję 6 proc., o per 2022 m. buvo paaugę 7 proc. Dujų ateities sandoriai per tą patį laikotarpį sumažėjo 51 proc., kai 2022 m. augo 20 proc. Dėl mažėjančių dujų kainų, kai kurios dujas išgaunančios ir žvalgančios kompanijos pranešė apie ketinimus mažinti gavybą.	Reuters
Kritiniai mineralai. Kovo 28 d. JAV ir Japonija pasirašė prekybos susitarimą dėl svarbiausių mineralų naudojamų elektromobilių baterijų gamyboje, kuris yra svarbus stiprinant elektromobilių baterijų tiekimo grandines ir suteikiant Japonijos automobilių gamintojams platesnę prieigą prie Infliacijos mažinimo akte (IRA) numatytos 7 500 USD vertės JAV elektromobilių mokesčių lengvatos. Šis susitarimas draudžia abiem šalims taikyti dvišalius eksporto apribojimus mineralams, kurie naudojami elektromobilių baterijų gamyboje, t.y. litis, nikelis, kobaltas, grafitas ir manganas. Šiuo metu vyksta derybos dėl panašaus turinio susitarimo tarp ES ir JAV pasirašymo.	US Trade Representative
Elektromobiliai. Kalifornija siekia, kad iki 2035 m. bent pusė valstijoje parduodamų sunkiasvorių mašinų (šiukšlių surinkimo, cemento maišymo ir kt.) būtų elektrinės. Praeitais metais Kalifornija priėmė sprendimą, kad nuo 2035 m. visi parduodami nauji lengvieji automobiliai būtų elektriniai.	The New York Times
Aliejus. Ekspertai pastebi augalinio aliejaus trūkumą, daugiausia dėl nepalankių oro sąlygų ir didėjančio jo panaudojimo biokuro gamybai (paklausa per 2022 m. biokurui gaminti išaugo 15 proc.). Nors naudojant aliejų biokuro gamybai mažinama priklausomybė nuo iškastinio kuro ir prisidedama kovojant su klimato kaina, tokiu būdu mažinamos maisto atsargos ir didinamos jo kainos.	The Food Institute
Čikagos miestas. Nuo 2020 m. Čikagos miesto „kilpos“ („the Loop“, tankiai gyvenamos teritorijos centre, kurią įrėmina Čikagos upė iš šiaurės ir iš vakarų pusės) gyventojų skaičius išaugo beveik 10 proc. iki 2,7 mln. gyventojų, o per ateinančius 5 m. dar išaugo 16%. Maždaug 95 proc. gyvenamųjų namų šioje teritorijoje yra užimti, palyginti su 87 proc. namų užimtumu pandemijos metu. Tuo tarpu Čikagos verslo rajonas atsigaua lėčiau nei daugelis kitų JAV miestų. Fiksuojama, kad Čikagos centre gyventojų skaičius didėja nepaisant augančių nuomos mokesčių, tačiau miesto „kilpos“ bei pietinėje dalyje auga ir skundų dėl nusikalstamumo skaičius. Didėjantis nusikalstamumas tapo svarbiausiu klausimu Čikagos mero rinkimuose. Susirūpinimą reiškia ir verslininkai, nes nusikaltimai kenkia pastangoms įdarbinti bei išlaikyti darbuotojus, kurie gauna didesnes pajamas ir turi aukštesnę išsilavinimą. Daugelis jų – 25-34 metų amžiaus, 80 proc. gyvena vieni arba dviese, pusė neturi automobilio ir tarp privalumų gyventi „kilpoje“ įvardija tai, kad daugelį vietų galima pasiekti pėsčiomis, darbas yra netoli.	Chicago Business

Žemės ūkio ir maisto sektorius	Šaltinis
Maisto pramonė. Pasak ekspertų, maistas ir žemės ūkis kasmet į JAV ekonomiką įneša beveik 9 trln. USD ir šis skaičius nuolat auga. Kasmetinė „Feeding the Economy“ ataskaita atskleidė, kad nuo 2019 m. sektorius išaugo beveik 22 proc., nuo 2022 m. augo	Business Wire USDA

visose 50 valstijų. Tolesnį augimą turėtų dar labiau paskatinti USDA planuojamos investicijos į nepriklausomų mėsos perdirbėjų įsikūrimą ir plėtrą (89 mln. USD), taip pat į mėsos ir paukštienos perdirbimo mokslinius tyrimus, inovacijas (43 mln. USD).	USDA
Produktų ženklimas. Kovo mėn. pr. USDA pranešė apie numatomus teisinius pakeitimus ženklinant mėsos, paukštienos ir kiaušinių produktus. Numatoma, kad savanoriškas žymėjimas „Product of USA” arba „Made in the USA“ būtų leidžiamas tik tada, kai produktai bus gauti iš JAV gimusių, užaugintų, paskerstų ir perdirbtų gyvūnų. Tokiu būdu JAV stengiasi stiprinti savo mėsos ir paukštienos tiekimo grandinę.	USDA
Ekologiška produkcija. Kovo mėn. USDA paskelbė naujausius duomenis apie JAV ekologišką produkciją ir būsimas tendencijas. Ataskaitoje pažymima, kad JAV ūkių ekologiškos produkcijos pardavimai padidėjo nuo 609 mln. USD 2002 m. iki beveik 11 mlrd. USD 2021 m. Nors ekologiniai plotai 2019 m. vis dar sudarė tik 1 proc. JAV dirbamos žemės, ekologinių ūkių produkcijos pardavimai sudarė beveik 3 proc. visų JAV ūkių pajamų. Tai atspindi ekologinio sektoriaus kuriamą pridėtinę vertę. JAV ekologiško maisto mažmeninė prekyba išaugo daugiau nei 5 kartus per 2000–2020 m. (iki beveik 56 mlrd. USD) ir toliau auga sparčiau nei bendri maisto pardavimai. Atlikti tyrimai rodo, kad ekologiškus vartotojus pirmiausia motyvuoja noras vengti pesticidų likučių, antibiotikų bei remti aplinkai draugiškesnę žemės ūkį.	USDA Economic Research Service
Maisto sauga. Kalifornijoje siūloma uždrausti maisto produktus su chemikalais, kurie sukelia hiperaktyvumą, silpnina imuninę sistemą, didina vėžio riziką. Tai pirma JAV valstija, kuri planuoja imtis griežtesnio maisto reguliavimo, kaip tai daroma ES šalyse.	LA Times
Jautiena. Kovo mėn. jautienos gamyba JAV sumažėjo 6,4 proc., palyginti su tuo pačiu laikotarpiu pernai. Prognozuojama, kad ji ir toliau mažės ~4,5 iki 6 proc. per metus. Pagrindinė šios tendencijos priežastis - galvijų skerdimo ir skerdenų svorio mažėjimas, o tolesnis jautienos gamybos mažėjimas iš dalies priklausys ir nuo to, ar besitęsianti sausra paskatins papildomą bandų likvidavimą taip sumažinant poreikį žoliniams pašarams.	Drovers
Kiaušinių rinka. USDA duomenimis, vasarį JAV kiaušinių gamyba siekė 8,23 mlrd., o tai yra 5 proc. mažiau nei 2022 m. vasario mėnesį. Pagaminta 7,03 milijardo kiaušinių valgymui ir 1,19 milijardo perinimui skirtų kiaušinių.	National Beef Wire
Kūdikų maistas. Kovo mėn. pab. JAV maisto ir vaistų administracija (FDA) paskelbė nacionalinę strategiją, kaip užtikrinti, kad viena labiausiai pažeidžiamų šalies gyventojų grupių ir toliau turėtų prieigą prie saugių mišinių kūdikiams ir būtų garantuotas JAV kūdikių maisto rinkos atsparumas ir tiekimas. Klausimas susijęs su 2022 m. įvykiais, kai vienam JAV gamintojui dėl nesaugių produktų gamybos buvo uždrausta toliau gaminti ir tai sukėlė didžiulį šio produkto trūkumą JAV rinkoje.	FDA
Grūdai. Žemės ūkio milžinas „Cargill“ pareiškė, kad nuo 2023 m. liepos mėn. savo eksporto terminale nebekraus rusiškų grūdų. Ši žinia sukėlė sujudimą rinkose ir pakėlė kviečių ateities sandorių lyginamąsias kainas į kelių savaitių aukštumas.	Successful Farming

Parengė: Jūratė Usevičiūtė, LR ambasados JAV pirmoji sekretorė jurate.useviciute@urm.lt; Karolis Anužis, žemės ūkio ir komercijos atašė, LR ambasada JAV, karolis.anuzis@urm.lt; Jolanta Vitkauskaitė, LR ambasados JAV pirmoji sekretorė jolanta.vitkauskaite@urm.lt; Vidmantas Verbickas, LR generalinio konsulato Čikagoje patarėjas, vidmantas.verbickas@urm.lt; Sergejus Tichomirovas, komercijos atašė LR generaliniame konsulate Čikagoje, sergejus.tichomirovas@urm.lt; Mantas Zamžickas, komercijos atašė LR generaliniame konsulate Los Andžele, mantas.zamzickas@urm.lt.